
[2022-44-RE](#)

Causa 2022-44-RE

(Benítez c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 338-2022. Recurs d'empara

Sentència del 12 d'octubre del 2022

BOPA núm. 123, del 19 d'octubre del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de juliol del 2022, per la representació processal de la Sra. Sílvia Teresa Benítez, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 1000442/2020, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que ordeni a la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia que dugui a terme les actuacions processals oportunes en el termini més breu possible i que declari que la recurrent té dret a ser indemnitzada pel perjudici sofert;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2022 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de setembre del 2022, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Arran de la defunció del seu espòs en un accident laboral, el 26 d'octubre del 2020, la Sra. Sílvia Teresa Benítez va presentar una querella per la comissió d'uns presumptes delictes d'homicidi per imprudència professional greu i d'omissió del deure de socors contra diversos treballadors de SAETDE i, solidàriament, contra la companyia d'assegurances d'aquesta entitat, i, subsidiàriament, contra SAETDE.

1.2. El 17 de novembre del 2020, la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia va acordar, mitjançant aute, admetre a tràmit aquesta querella.

1.3. Després de presentar diversos insistiments demanant la pràctica de les diligències d'investigació sol·licitades (escrits del 3 de gener, del 12 de febrer, de l'1 d'abril, del 21 de maig, de l'1 de setembre, i del 30 de setembre del 2021), l'1 d'octubre del 2021, la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia va convocar als inculpats per a la pràctica de les seves declaracions que s'havien de realitzar el 27 d'octubre següent.

1.4. La part recurrent va continuar demanant un impuls en les actuacions mitjançant els escrits del 15 de novembre del 2021 i del 14 d'abril del 2022.

1.5. L'1 de juliol del 2022, la representació processal de la Sra. Sílvia Teresa Benítez va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 1000442/2020, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la recurrent

- La recurrent exposa que d'ençà la convocatòria dels imputats per a la seva declaració, no s'ha realitzat cap de les diligències requerides, ni s'ha donat cap resposta als seus insistiments.

- Destaca que el pas del temps pot afectar tant als testimoniatges, com a la pràctica de diverses proves; i, que encara no hi ha cap processament, ni s'estan comprovant fets que son essencials per a la investigació.

- Després de citar la jurisprudència constitucional en la matèria i aplicant-la a aquesta causa, constata que les diligències que es podrien dur a terme no son complexes (oficiar sobre el registre de trucades, requerir documentació, sol·licitar peritatges i altres actes probatoris), i que ja s'han excedit els terminis d'instrucció en processos semblants.

- Afegeix que no hi ha cap explicació substantiva que justifiqui la inactivitat processal des del mes d'octubre del 2020 fins a la data de la presentació d'aquest recurs d'empara.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari

la vulneració dels drets esmentats, que ordeni a la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia que dugui a terme les actuacions processals oportunes en el termini més breu possible i que declari que té dret a ser indemnitzada pel perjudici sofert.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Després de recordar el significat del dret a un judici de durada raonable i de precisar els criteris que s'han de tenir en compte per determinar l'existència o no de la seva vulneració, el Ministeri Fiscal examina les actuacions de la causa i considera que cal distingir dos períodes temporals: el primer, del 26 d'octubre del 2020, data de la presentació de la querella, fins al 27 d'octubre del 2021, data de la declaració dels encausats; i, el segon, de l'endemà d'aquesta darrera data fins a l'1 de juliol del 2022, data de la presentació d'aquest recurs d'empara.

- Pel que fa al primer lapse de temps, el Ministeri Fiscal detalla tots els actes processals efectuats i conclou que l'activitat de la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia ha estat constant i no constitueix la vulneració del dret a un judici de durada raonable.

- No obstant això, pel que fa al segon període constata que la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia no ha efectuat cap acte d'instrucció sense que concorri cap motiu que pugui justificar aquesta absència total d'activitat.

- Altrament, posa en relleu que allò que s'havia d'analitzar era un accident laboral mortal i si bé pot suposar una certa complexitat, aquest argument no es pot aduir en l'estadi tan inicial del procediment en què les diligències d'instrucció sol·licitades eren molt senzilles, però aquestes no es van dur a terme, ni tampoc es van denegar motivadament.

- Constata que la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia va arxivar la causa un dia després de saber que s'havia interposat aquest recurs d'empara, fet que evidencia que no es tractaria d'una causa complexa, ja que es va poder prendre la decisió amb aquella celeritat.

- També destaca que les diligències prèvies exigeixen celeritat, sobretot davant uns fets amb uns perjudicis evidentment molt rellevants per la part recurrent i que haguessin requerit una diligència especial.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que estimi aquest recurs d'empara i que declari la vulneració del dret a un judici de durada raonable.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Encara que pugui considerar-se dubtós si aquest recurs d'empara s'interposa al·legant només la vulneració del dret a un procés de durada raonable o si abasta la vulneració del dret fonamental a la jurisdicció en totes les seves manifestacions: a) del dret a un procés degut; b) del dret a un procés de durada raonable; c) i, del dret a que la decisió que culmini tot el procés, o una incidència important del mateix, estigui ben fonamentada jurídicament, aquest Tribunal, en mèrits del principi *pro actione*, considera que ha d'analitzar l'eventual infracció de les tres manifestacions citades. En efecte, tot i que englobades en el dret a la jurisdicció, aquestes tres especificacions tenen una naturalesa i una efectivitat diferents. Així, el dret a una decisió ben basada jurídicament pressuposa

inexorablement una resolució. El dret a un procés degut exigeix que s'hagi acabat aquest, o la incidència de que es tracti. I, el dret a un judici en el qual no es produeixin dilacions indegudes implica com a exigència fonamental que hagi tingut lloc el fet objectiu del transcurs del temps sense que concorrin motius que les justifiquin.

3.2. Dels antecedents exposats a l'inici d'aquesta resolució, queda acreditat que les actuacions més significatives davant la jurisdicció ordinària han estat la interposició d'una querella, el 26 d'octubre del 2020, la seva admissió a tràmit per aute de la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia del 17 de novembre següent, la incorporació a les actuacions d'un informe policial del mes de maig del 2020, el requeriment efectuat a l'empresa SAETDE i els successius insistiments de la part querellant per tal que es practiquin les diligències interessades. Cal destacar l'escrit presentat el 30 de setembre del 2021 que va determinar la providència de l'1 d'octubre del 2021 fixant la data del següent dia 27 d'octubre per a la declaració dels querellats. El 14 d'abril del 2022, la part acusadora particular va presentar un nou escrit, sense que hi hagi constància de la decisió judicial presa al respecte. El recurs d'empara s'interposa l'1 de juliol del 2022. Totes aquestes dades resulten de l'escrit de la demanda d'empara. No obstant això, de l'escrit de conclusions de la part recurrent, datat del 29 de setembre, es desprèn que posteriorment a la presentació del seu recurs d'empara, el 7 de juliol del 2022, la Batllia va acordar l'arxivament de les diligències, decisió que ha estat recorreguda per la part querellant davant el Tribunal de Corts, sense que consti la resolució d'aquell Tribunal.

3.3. Així les coses, ha de decaure la pretensió de vulneració del dret a la jurisdicció pel que fa al seu vessant a obtenir una decisió judicial que estigui ben fonamentada en Dret, perquè no hi ha cap decisió contra la qual s'adreci el recurs d'empara. Tampoc pot prosperar la pretensió sobre la vulneració del dret a un procés degut, perquè no consta que les actuacions davant la jurisdicció ordinària estiguin ja acabades, i és sabut que l'actuació del Tribunal Constitucional només es pot produir -com a intèrpret suprem de la Constitució que és- quan l'activitat dels tribunals ordinaris ha conclòs. Per tant, aquests motius del recurs d'empara que, per ells sols, haurien d'haver donat lloc a la seva inadmissió a tràmit, en aquest moment processal i conforme a una doctrina reiterada, esdevenen motius de desestimació. I sense que l'actual desestimació impliqui que una nova demanda d'empara no pugui ser interposada quan es dicti la resolució final del procés, per tal d'analitzar si es troba ben fonamentat en Dret i si el procés, en la seva globalitat, ha estat el procés degut.

3.4. Resta per considerar l'al·legada vulneració del dret a la jurisdicció pel motiu de la durada irraonable del procés. L'article 10 de la Constitució reconeix que forma part del dret a la jurisdicció que tot procés tingui una durada raonable. Incorpora així a l'ordenament jurídic andorrà l'article 6.1 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals. Pel que fa a la "*durada raonable*" la jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional, incorporant la del Tribunal Europeu dels Drets humans, ha establert que el temps de durada d'un procés és un concepte jurídic indeterminat que s'haurà d'integrar en cada cas concret. I, d'altra banda, ha estimat que per valorar la dilació poden ser tingudes en compte circumstàncies com poden ser: a) la complexitat del litigi; b) els marges ordinaris de duració dels processos del mateix tipus; c) l'interès que arrisca el demandant d'empara; d) la seva conducta processal; i, e) l'actuació dels òrgans judicials concrets o del sistema judicial general. Cap d'aquestes circumstàncies que poden justificar que una durada, en principi llarga, pugui ser considerada raonable, concorren en aquest cas, de manera que la demora en la tramitació pugui ser considerada admissible. El litigi no és complex, la durada de les diligències prèvies excedeix els marges ordinaris, a la part recurrent no se li pot retreure, ans al contrari, cap conducta dilatòria i no és precís atribuir una concreta responsabilitat a l'òrgan judicial. En aquest sentit és de remarcar que el Ministeri Fiscal, tant en el seu escrit d'al·legacions com en el de conclusions, considera que efectivament s'ha produït una dilació indeguda que fixa específicament el

període transcorregut des del 28 d'octubre del 2021 fins a la data de la interposició del recurs d'empara. D'altra banda, cal subratllar l'especial interès que arrisca el demandant d'empara a causa de la dilació indeguda. Almenys algunes de les diligències sol·licitades poden perdre virtualitat en funció del retard en la seva pràctica, com ha tingut cura de manifestar en els diferents escrits en els quals ha insistit en la necessitat d'una pràctica immediata i així ho ha manifestat també el Ministeri Fiscal en les seves alegacions.

3.5. Per tant, en el marc dels drets a la jurisdicció i a un procés de durada raonable, és procedent donar lloc, en aquest punt, al recurs d'empara. No s'acorden mesures processals concretes pel fet que el procés encara s'està desenvolupant davant el Tribunal de Corts. I es declara que la part recurrent té dret a una indemnització compensatòria que haurà d'exigir-se davant la jurisdicció ordinària, i, sense que sigui procedent una especial condemna en costes, per haver estat estimat el recurs, ni que sigui en part.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs d'empara 2022-44-RE presentat per la representació processal de la Sra. Sílvia Teresa Benítez per la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable.
2. Desestimar aquest recurs pel que fa a la vulneració dels drets a un procés degut i a una decisió fonamentada en Dret.
3. Declarar que correspon a la recurrent percebre la indemnització que fixi la jurisdicció ordinària per raó de la dilació indeguda.
4. Declarar que un pronunciament especial en matèria de costes no és procedent.
5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 12 d'octubre del 2022.

Jean-Yves Caullet
President

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Dominique Rousseau
Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat